

EMISSIE

HANDELSSTEEEM

FAILLIET?

Er bestaat een groot overschot aan CO₂-rechten. De prijs van een CO₂-certificaat is hierdoor dusdanig gekelderd, dat er geen enkele stimulans meer is voor het nemen van innovatieve investeringen om de uitstoot van CO₂ drastisch te verminderen. Is dit erg? En zo ja, wat moet er veranderen?

Tijdens een levendig Energiecafé gaven eind november vier deskundigen hun visie op het haperende EU Emissions Trading System (EU ETS). Tinus Pulles is vanuit zijn TNO achtergrond ervaren in het beoordelen van het systeem. Dick Biesta voelt zich als ingenieur betrokken bij technische innovaties in de elektriciteitsproductiesector. Jos Cozijnsen (Emissierechten.nl) adviseert

overheden en bedrijven en organiseert studietoelagen over CO₂-handel. Maarten Meijburg (eRiskGroup.com) adviseert bedrijven en overheden en weet als financieel deskundige veel over energiemarkten. Het geheel werd geleid door Joop Oude Lohuis. Hij coördineert strategie bij Ecofys en heeft een jarenlange ervaring vanuit het PBL en Energiesector in klimaat- en ener-

giebeleid. Oude Lohuis gaf aan dat er in het komende jaren besluiten moeten worden genomen over de doelstelling voor 2030 en over de toekomst van ETS. Ook zijn er zorgelijke ontwikkelingen zoals het teruglopen van het energiebesparingstempo in de industrie, afbraak van efficiënt warmtekrachtvermogen en groei van de koleninzet in centrales. Vanuit deze verschillende invalshoeken ontstond een discussie, die goed inzicht verschafte in het wel en wee van het handelssysteem.

Doel

Het emissiehandelssysteem heeft als doel om in de Europese Unie op kostenefficiënte wijze de CO₂-emissies te reduceren en om daardoor innovatieve CO₂-besparende

technologieën te stimuleren. Dat eerste doel is volgens Meijburg voor de perioden (2005-2007 en 2008-2012) ruimschoots gehaald en het ziet er naar uit dat het doel voor 2020 ook zal worden gehaald. De emissiemarkt werkt op zich prima en zorgt voor prijsvorming, ondanks enkele ontwerpfouten. In het systeem ligt met name door de economische crisis het aanbod ver boven de vraag en is onvoldoende toegerust met mechanismen die corrigerend kunnen werken. Dit leidt tot grillige en lage marktprijzen, die bedrijven onvoldoende prikkels bieden om te investeren in CO₂-besparende technieken. Ingrepen om de CO₂-prijs te beïnvloeden, zijn tot nu toe niet succesvol gebleken.

Vooruitzichten

De EU heeft de ontwikkeling van het emissieplafond tot 2030 vastgelegd. Het zou kunnen dat we tot 2020 met lage prijzen blijven kampen die niet zullen aanzetten tot investeringen in CO₂-besparende technieken. Als 2020 nadert, de economie aantrekt en het plafond dat in totaal mag worden uitgestoten volgens plan wordt verlaagd, zitten we met oude en te veel CO₂-uitstotende technieken. Meijburg vreest dat hierdoor de CO₂-prijs als een komeet zal stijgen en vraagt zich af of de noodzakelijke reducties dan beschikbaar zullen zijn. Indien de verlaging van het plafond alleen in de EU gebeurt, is de kans groot dat bedrijven met een massale uittocht zullen dreigen. Daarom zou het een idee zijn om nu al aan te geven dat na 2020 een CO₂-belasting wordt ingevoerd met bijvoorbeeld een aanvangsprijs van 20 €/ton CO₂, oplopend tot 30 €/ton CO₂ in 2030. Een dergelijke aankondiging biedt een stabiele prijsprikkel om nu al te investeren in CO₂-besparende technieken.

Reparatiemogelijkheden

Pulles maakte duidelijk dat er van het systeem alleen een prikkel uitgaat om te investeren in CO₂-reductie indien er schaarste is aan emissierechten¹. Die is er niet. Daarom is de prijs ook zo laag. Dit

kan veranderen, indien de handel zich niet beperkt tot bedrijven en ook particulieren CO₂-rechten uit de markt halen. De prijs bedraagt al geruime tijd ongeveer € 5/ton CO₂. Dit betekent dat een huishouden voor slechts € 40 per jaar zijn jaarlijkse CO₂-uitstoot kan compenseren. Dat is veel goedkoper dan zonnepanelen aanschaffen of anders te reizen. Op deze manier kunnen burgers meehelpen om het aantal rechten voor de industrie te verkleinen en daarmee de prijs laten stijgen.

Biesta refereerde in dit verband aan het laatste IPCC-rapport². Daarin wordt gesteld dat de 2°C doelstelling bijna alleen nog haalbaar is door toepassing van CO₂-opslag. Initiatieven hiertoe worden echter gedwarsboomd door het enorme overschot aan CO₂-rechten, dat bovendien nog steeds aangroeit. Dit zal de CO₂-prijs laag houden, waardoor het emissiehandelsysteem niet of te laat gaat werken en er de komende 10 jaar door de industrie geen innovatieve investeringen worden gedaan. Reparatie kan alleen als in de klimaatonderhandelingen in Parijs met China en de VS een akkoord wordt bereikt over een minimum CO₂-prijs van € 30/40 ton. Indien dat mislukt, kan Europa het systeem beter opheffen en in plaats daarvan CO₂-belasting heffen op productie en import van goederen.

Doorgaan

Volgens Cozijnsen is de prijsdaling voor het grootste deel te wijten aan de economische en financiële crisis. Maar dit was dat ook het lot geweest van een CO₂-heffing. Er was wel een veiligheidsklep voor te hoge prijzen door meer en eerder veilen, maar niet voor te lage prijzen. Daarom is er nu afgesproken om later te veilen en komt er een marktreserve (een soort 'carbon bank') die met objectieve impulsen zorgt voor een minder veilingaanbod als er een groot overschot

is³. Men verwacht daardoor een CO₂-prijs in 2030 boven de € 30. In dit verband wees Cozijnsen op een inconsistente beprijzing in de niet-ETS sectoren en subsidiëring van duurzame energie. Dat kost meer dan € 100 per ton; dat is voor het halen van de CO₂-doelen niet nodig. Zijn advies: houd vol op dat pad en plak niet te veel nationale pleisters, want dat leidt tot nog toe alleen tot een lagere CO₂-prijs. En, als je meer ambitie wilt, is een aanscherping van het plafond aan rechten nodig.

'Enorme overschot aan rechten dwarsboomt initiatieven gericht op CO₂-opslag'

Te hoge verwachtingen

De discussie spitste zich vooral toe op het doel van EU ETS. Daaruit kwam naar voren dat de verwachtingen misschien wel te hoog gespannen waren: én kosteneffectieve realisatie van een emissieplafond, én een stabiele hoge prijs om innovatie en technologie-ontwikkeling te stimuleren. Aan de ene kant kan met de gestelde limiet (cap) de markt zijn werk doen. De Amerikanen zeggen: 'Europa jullie doen het goed de markt van vraag en aanbod werkt en de prijs is laag!'. Met die lage prijs wordt het afgesproken plafond immers al gehaald! Aan de andere kant wordt nu de weg naar innovatie niet ontwikkeld. Dit betekent dat op het moment dat de markt aantrekt - en dat kan snel gaan - Europa daar geen antwoord op heeft. Gevolg is dat landen zelf innovatie stimuleren, zoals Engeland met een bodemprijs voor CO₂ bij innovatieve projecten of Nederland en Duitsland met subsidie voor windmolens. Dat leidt weer tot dalende CO₂-prijzen. Kortom, het laatste woord is hierover nog niet gezegd. Dat vinden ook de initiatiefnemers: de komende maanden bespreekt de EU een aantal voorstellen tot aanpak van het overschot. De uitkomst laat zich niet voorspellen.

VVM-sectie Energie

1 Zie Milieu nr. 5-2014: *Opkopen emissierechten kosteneffectiever dan investeren in zon en wind*

2 Zie Milieu nr. 6-2014: *CO₂-opvang en -opslag dreigen van toneel te verdwijnen*

3 Zie Energiepodium: *'Voor versterking CO₂-handel EU zijn meerdere stappen nodig'*